

Debattredaktørens forsvar av statskanalen™

I sin iver etter å forsvare statskanalen tyr Øystein Helmikstøl til kr: karakteristikk av oss. Men han bommer når det gjelder prosentregning og vår ekteskapelige status.

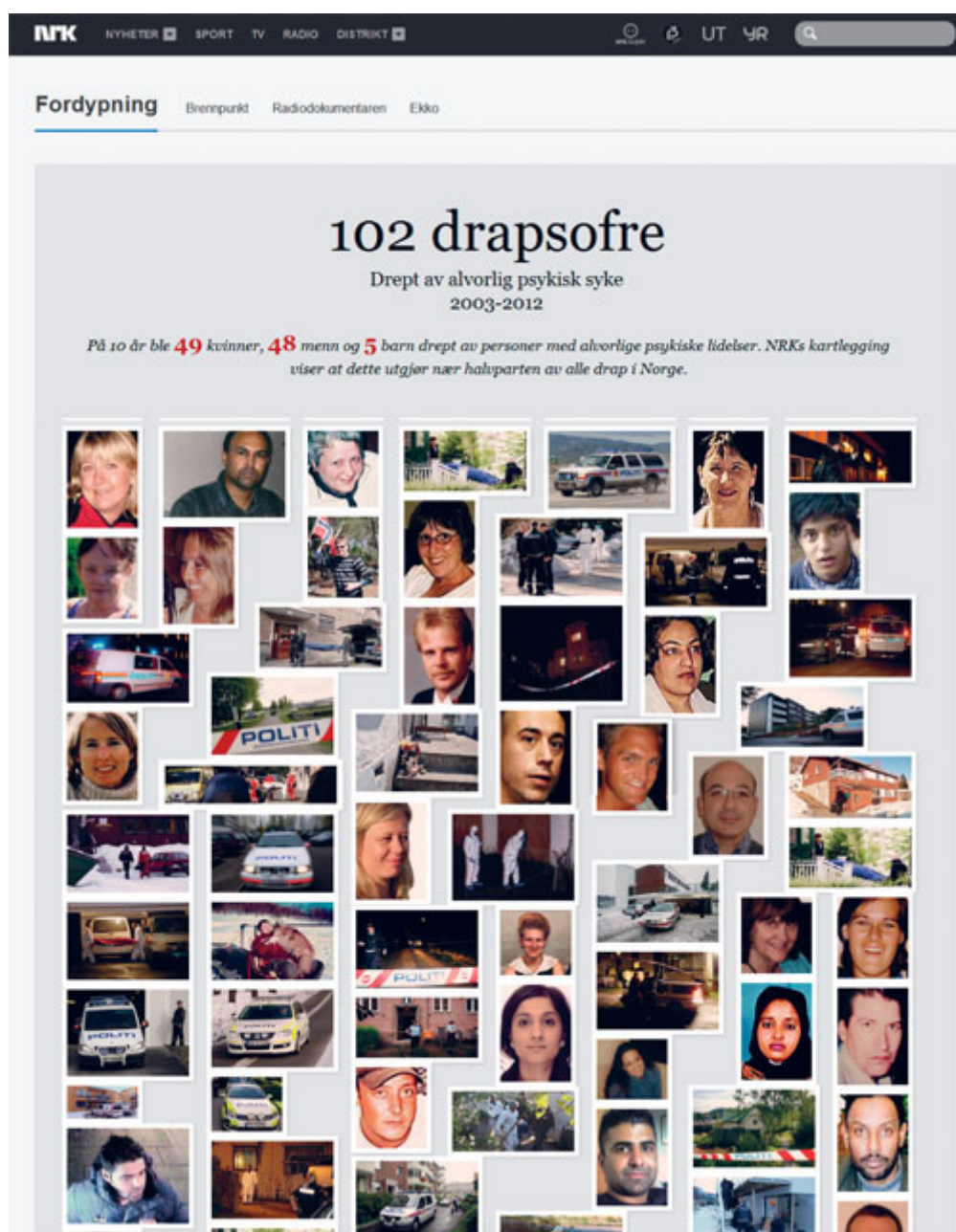
TEKST

Bjørn Rishovd Rund

Anne-Kari Torgalsbøen

PUBLISERT 4. april 2014

PSY
KOL
OGI

SKREKKDRAMATURGI: NRKs journalistiske grep er tendensiøse og stigmatiserende, mener Bjørn Rishovd Rund og Anne-Kari Torgalsbøen.

Prosentandelen drap begått av alvorlig psykisk syke blåses opp, og de velger en skrekkdramaturgi med bilder av drapsofrene.

Illustrasjon: Skjermdump fra NRKs nettsider.

DEBATT: #PSYKIATRIDRAP

«Takk til NRK», skrev Psykologtidsskriftets Øystein Helmikstøl i mars. For endelig kan fagfolk og politikere diskutere hvilken behandling de alvorligst syke bør få, og hva vi kan gjøre for å hindre at alvorlige psykisk syke tar liv.

Vi har gjennom en kronikk og et debattinnlegg i Aftenposten kritisert NRKs måte å presentere saken om alvorlig psykisk syke og drap på. Vi mente at fremstillingen var tendensiøs, og at de stigmatiserte en svak pasientgruppe.

Tendensiøs dramaturgi

Denne tendensiøse og stigmatiserende fremstillingen skjedde ikke minst gjennom to av NRKs journalistiske grep: De blåste opp prosentandelen drap som er begått av alvorlig syke personer, til det tredobbelte av hva som er riktige tall. Dette skjedde ved at de inkluderte personlighetsforstyrrelser i kategorien alvorlig psykisk sykdom, og ved at de ikke inkluderte de 77 drapene begått av Anders Behring Breivik (som i så fall skulle vært i kategorien for ikke alvorlig psykisk sykdom).

«Det er viktig å lage mediereportasjer om følsomme tema. Til det kreves imidlertid anstendig journalistikk»

I tillegg benyttet de en skrekkdramaturgi, med bilder av alle drapsofrene. Ved å klikke seg inn på bildene, fikk man både opp navnet på offeret og hvem som var gjerningsmannen. Minst ett av bildene skulle ikke vært med i galleriet, fordi «drapspersonen» som blir knyttet til bildet, ikke er dømt for drap. Dette styrker ikke akkurat troverdigheten til NRKjournalistenes «research» i denne saken. NRK hadde dessuten en svært stigmatiserende begrepsbruk, som «psykiatridrap», blant annet i innannonseringen av debattprogrammet.

Vi har fått et hundretall tilbakemeldinger fra pasienter, pårørende, fagfolk, journalister, det offisielle Helse-Norge og menigmann. De mange positive tilbakemeldinger tilsier at vi har tatt opp noe som mange er enige i, og som mange er opprørt over.

Skivebom

Debattredaktøren i Psykologtidsskriftet, Øystein Helmikstøl, liker imidlertid ikke at vi kritiserer statskanalen. I sin forargelse over våre Aftenposten-innlegg gjentar han de feilaktige påstandene som Per Arne Kalbakk og Alexandra Beverfjord fra NRK fremmet i

sitt tilsvaer til v re Aftenposten-innlegg: Vi hadde ikke lest grundig nok om NRKs metodebruk, og vi «snudde på h len» når det gjaldt spørsmålet om 22. juli-drapene skulle inkluderes eller ikke. Helmikstøl prøver også å skape et inntrykk av at vi feilinformerte; han hevder videre at vi t kela at vi ikke hadde undersøkt fakta godt nok f r vi uttalte oss, og han bruker sterke uttrykk om v r m te å skrive på, slik som at vi «tordnet» og «dundret l s».

For ordens skyld gjentar vi derfor hva vi faktisk *har* skrevet, og vi tar argumentene med teskje denne gangen:

Men alt tilsier at prosentandelen med alvorlig psykisk syke i denne perioden (2003–2013) ville blitt enda lavere enn i Olsen- utvalgets periode (2004–2009) fordi journalistene inkluderer det tragiske året 2011. Da ble som kjent 77 personer drept av en mann som ikke var utilregnelig.

I debattinnlegget gjentar vi at de 77 drapene begått av Breivik i 2011 ikke ble inkludert. Hvis NRK først tar med 2011, hvorfor tar de ikke da med de 77 drapene begått av Breivik? Hvis de hadde gjort det, ville prosentandelen drap begått av psykotiske/ utilregnelige blitt adskillig lavere enn de «nesten halvparten» som NRK opererer med. 228 drap begått av 102 alvorlig syke utgjør 44 prosent. 305 drap (inkludert de 77 begått av Breivik) delt på 102 er 33 prosent.

V rt poeng i denne sammenheng er at det er vanskelig å se noen annen begrunnelse for ikke å ta med Breivik-drapene enn å få en høyest mulig prosentandel drap begått av alvorlig psykisk syke.

Spørsmålet om personlighetsforstyrrelser skal inkluderes i begrepet alvorlig psykisk sykdom, blir lett en avsporing fra det som var v rt budskap. Vi nevnte dette fordi det underbygger v r påstand om at NRK ønsket å fremstille gruppen av drapsmenn med en alvorlig psykisk sykdom som størst mulig. Vi konstaterer for øvrig at det foreløpig er få – både blant leg og l rd – som har tatt til orde for å omtale dyssosiale og andre personlighetsforstyrrelser som alvorlig psykisk sykdom.

Ingen avsporing

Helmikstøl mener at vi sporer av debatten med kun å fordømme NRKs dekning. Vi er ikke ensidig fordømmende til at NRK tar opp dette temaet. I kronikken skriver vi: «Det er prisverdig at NRK tar opp slike temaer.» Det vi kritiserte, var at innslagene fikk en vinkling som kun bidrar til å fremstille alvorlig psykisk syke som farligere enn de er. Vi vil også gi honnør til både Psykologtidsskriftet og Psykologforeningen for å ha fått temaet alvorlig psykisk syke på dagsordenen.

Helmikstøl tror ikke NRKs fremstilling av saken gjør at mange blir redde for psykisk syke. Vi har hatt en rekke henvendelser fra pårørende og pasienter som sier noe helt annet. For øvrig anbefaler vi Helmikstøl å lese Aftenposten (og da gjerne mer grundig enn han gjorde med v r kronikk), blant annet et innlegg fra den 3. mars av filmskaperen Elisa Ruiz. Hun har vært psykotisk og sier om NRKs artikkelserie: «Jeg følte meg

stigmatisert. De fleste med psykiske lidelser er farlige mot seg selv, ikke andre.» Vi er enige med Helmikstøl i at det også er viktig å lage mediereportasjer om følsomme temaer. Til det kreves imidlertid anstendig journalistikk. NRK lyktes dessverre ikke med dette i denne viktige saken.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 51, nummer 4, 2014, side

TEKST

Bjørn Rishovd Rund, Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo

KONTAKT: b.r.rund@psykologi.uio.no

Anne-Kari Torgalsbøen, professor og spesialist i klinisk psykologi, Psykologisk institutt, UiO